



PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

MOLVAYNÉ SÁROSI ESZTER

Tanóra / modul címe:

**MADÁCH IMRE: AZ EMBER TRAGÉDIÁJA
AKADÉMIKUS VITA**

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer összekapcsolásának indoklása:

Akadémikus vita – Madách Imre *Az ember tragédiája* című művével való több tanórányi foglalkozás zárása. Olyan, mindenkit érintő érdekes és izgalmas kérdések állnak Madách művének középpontjában (mi az élet értelme, meddig terjed az egyén hatóköre, miben rejlik az ember szabadsága, megy-e előbbre az emberiség, van-e értelme a küzdelemnek, nemes tettek stb.), amelyekről érdemes elgondolkodni, amelyek vitára, vélemények ütköztetésére serkentik az embert.

Az akadémikus vita több szempontból érdekes és hasznos vitatechnika. Egyrészt alkalmas arra, hogy a diákok érvelési stratégiákat alkalmazzanak, használják a különböző érvfajtákat, s közben gyakorolják az önkifejezés, gondolatközlés nem is olyan egyszerű feladatát. Másrészt a tanulóknak egy felvett szerepbe lépve kell érvelniük, sőt a vállalt álláspont mellett végig ki kell tartaniuk. Ez rendkívül nehéz abban az esetben, ha a diákok épp az ellenkező állásponttal értenek egyet, azonban ez a kényszerű szerep fegyelmezettségre, kitartásra, koncentrációra tanít. Ez persze nem gátolja őket abban, hogy folyamatosan át- és újraértékeljék önmagukban a saját nézetüket, amit pedig az óra végén pár perces esszében le is írnak a füzetükbe, ezzel összegezve az adott pillanatban gondolt, érzett véleményüket, dilemmájukat, illetve a beszélgetés során bennük lejátszódó változásokat. Nem mellékes az sem, hogy a vita közben óhatatlanul is kifejezik kételyeiket és érzelmeiket.

Az akadémikus vita során a diákok élményhez jutnak, a közös beszélgetés hatásos, egymást és önmagukat formáló élményéhez. Az eszmecsere során közelebb kerülhetnek a mű által felvetett elvont, mégis fontos, őket is érintő problémákhoz, a későbbiekben pedig tovább gondolkodhatnak az élet értelméről, céljáról, s ezáltal jobban megismerik önmagukat is.



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

2. Fejleszthető kompetenciák:

<u>Személyes kompetenciák</u> éntudatosság (önbizalom); önszabályozás (önkontroll, megbízhatóság, alkalmazkodás, innováció); motiváció (teljesítmény, elköteleződés, kezdemenyezés)	<u>Szociális kompetenciák</u> empátia (mások megértése, elfogadása, segítése, partnerközpontúság, alternativitás, közéleti tudatosság); társas készségek (meggyőzőési és meggyőzhetőségi képesség, kommunikáció, konfliktuskezelés, kezdemenyezés, vezetés, kapcsolatépítés, együttműködés, csapatszellem)	<u>Kognitív kompetenciák</u> felidézés (körülrírás, visszaemlékezés); összefoglaló képesség (elvonatkoztatás, felfogás- megértés); kategóriaalkalmazás (asszociáció, csoportosítás, átrendezés, sorrendbeállítás); nézőpontváltás (hangsúlyozás); analízis (kiemelés a kontextusból, értelmező kibontás, felosztás, elválasztás-elkülönítés); alkalmazás (kiemelés, áthelyezés); indukció-dedukció (példahozzás, következtetés, hipotézis állítása és igazolása, érvelés); szintetizálás (asszociáció, harmonizáció, fölépítés, kombináció, integrálás); értékelés (visszajelzés, kritika, döntéshozatali képesség, tévedés megállapítása, interpretáció); kérdésfelvetés (hipotézis felállítása, érdeklődés, okok feltárása)
--	--	---

3. Korcsoport / évfolyam:

11. évfolyam (közép szintű csoport)



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Madách Imre *Az ember tragédiája* című drámai költeményének olvasói és értelmezői birtokbavétele: az alkotás műfajának, tér- és időszerkezetének, szereplői viszonyrendszerének, alapkérdéseinek ismerete, tisztán látása. Tehát e vitaóra a művel való foglalkozás összefoglalásaként funkcionál, a témára való reflektálás szerepét tölti be.

Az akadémikus vita technikája akár más kérdéssel, állítással, akár az itt feltett kérdéssel a téma tárgyalásának korábbi pontján is alkalmazható (ráhangolódáskor vagy a jelentésteremtés valamelyik fázisában). Véleményem szerint azonban a diákok jobban beleélik magukat, több gondolat vetődik fel bennük, és jobb érveket hoznak akkor, ha már ismerik az egész művet, értik az általa felvetett kérdéseket, problémákat, s ezáltal jobban átérzik annak filozófiai mélységét.

5. Eszközigény:

Az órának nincs speciális eszközigénye, mivel a tanár a táblára írja a megvitatandó kérdést és a munkafázisokra fordítandó percek számát, a diákok pedig a füzetükbe gyűjtik érveiket. Természetesen Madách műve a tanulók padján van.

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

A diákok ezen az órán kezdetben három-, később hatfős csoportokban dolgoztak (látható lejjebb a konkrét feladatoknál), de természetesen lehet változtatni ezen, például dolgozhatnak először párban, majd négyfős csoportokban is. Az előbbi megoldás előnye, hogy az érvgyűjtés során intenzívebben, több jó érvet, példát tudnak összegyűjteni, később a vita pedig izgalmasabb hat fővel, mint négyel. Nem tanácsos (bár kipróbálható) a kezdeti négy-, majd nyolcfős csoportmunka is, de véleményem szerint nyolc fő vitatkozása során nem jut mindenki szóhoz, a csendesebbek visszahúzódnak, holott az a cél, hogy mindenki kivegye a részét a vitából, mindenki megnyíljon, érveljen, cáfoljon, beszéljen.

A csoportalakításoknál segítsünk a tanulóknak, hogy minél gördülékenyebben, gyorsabban haladhassunk, minél több idő jusson a feladatokra.

Az alábbiakban (7. pont) csak a feladatokat adom meg, a lehetséges megoldásokat nem, hiszen a vitát maguk a tanulók folytatják, ők ütköztetik érveiket, azaz nincs, nem is lehet megoldást adni a vitára, annak irányára, zárására. Azt is mondhatnám, a diákok maguk alakítják a megoldást, minden csoport, sőt minden diák más végeredményre juthat.

Arra figyelniük kell, s figyelmeztetniük kell a tanulókat is, hogy ne hangozzék el mások véleményére, érvére vonatkozó lekicsinylő, gúnyos, bántó megjegyzés, ne fajuljon veszekedéssé a véleményütköztetés, azaz a vita tiszta maradjon, örömteli és hasznos élményt nyújtson.



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





7. Lehetséges megoldások:

R



1. Alakítsatok hatfős vitacsoportokat!



2. Hozzatok létre a hatfős vitacsoportokon belül háromfős csapatokat!



3. Döntsétek el, hogy a vitacsoporton belül melyik háromfős csapat érvel majd az állítás/kérdés mellett, s melyik érvel ellene!



4. Lapozd fel Madách *Az ember tragédiája* című művének 15. színét ott, ahol Ádám felteszi kérdéseit az Úrnak!

Olvasd el azt a szövegrészt, amely úgy kezdődik, „*Uram! rettentő látások gyötörtek, / És nem tudom, mi bennök a való.*”, s végződik azzal, hogy „*Fog korlátozni az arasznyi lét. / És biztosítva áll nagyság, erény.*”!

Olvasd lassan, figyelmesen, s közben idézd fel magadban az elmúlt órán megbeszélteket: mit is jelentenek Ádám kérdései, mit is válaszol az Úr!

J



5. Valóban jobb nem tudni a túlvilág létéről és az emberiség sorsáról, jövőjéről?

Az átalatok alakított háromfős csoportokban gyűjtsetek érveket, illetve ellenérveket annak megfelelően, hogy a támogató vagy az ellenző oldalt választottátok!

Ha szerintetek (a szerepetek szerint) jobb nem tudni a túlvilág létéről és az emberiség sorsáról, azaz támogatójátok ezt az álláspontot, akkor gyűjtsetek minél több érvet mellette!

Ha viszont ezt rossznak látjátok, ellenzitek ezt a nézetet, akkor keressetek ellenérveket!
(6 perc)



6. Alakítsatok új háromtagú csoportokat úgy, hogy egy csapatban az azonos álláspontot képviselők találkozzanak (együtt üljenek a támogatók, együtt az ellenzők)!

Arra figyeljete, hogy ne kerüljetek olyan diáktársatok mellé, akivel eddig dolgoztatok!



7. Beszéljétek meg, hasonlítsátok össze, bővítsétek ki érveiteket avagy ellenérveiteket, hogy részletesebb, alaposabb érvrendszerhez jussatok!

(5 perc)



8. Üljetek vissza az alapcsoportotokba, azaz eredeti helyetekre!



9. Beszéljétek meg, hasonlítsátok össze, bővítsétek ki a többiektől gyűjtött érveiteket vagy



ellenérveiteket, hogy még pontosabb, részletesebb, alaposabb érvrendszert dolgozhassatok ki álláspontotok igazolására!

Az egyeztetés után rangsoroljátok érveiteket: melyek a gyengébbek, az erősebbek, a legerősebbek!

Beszélgétek meg, milyen sorrendben célszerű előadni az érveket annak érdekében, hogy vitapartnereiteket meggyőzhessétek!

(5 perc)



10. Rendeződjétek az eredeti hatfős vitacsoportokba, mert eljött a vita ideje! Alakítsatok kis kört, hogy jól lássátok és halljátok egymást!



11. Ismertessétek az álláspontjaitokat úgy, hogy az érveiteket először az egyik, aztán a másik oldal képviselői adják elő!

Közben, míg hallgatjátok a vitapartnereket, készítsetek jegyzetet, írjatok le néhány elhangzó gondolatot, érvet, amihez majd szeretnétek hozzászólni!

Ha mindkét tábor elmondta álláspontját, felsorolta érveit, akkor jöjjenek a hozzászólások, ütköztessétek további (akár menet közben jött) pro és kontra érveiteket!

Vitatkozzatok bátran, győzzétek meg társaitokat! Beszélgetés közben figyeljétek arra, hogy ne tegyetek gúnyos, bántó megjegyzéseket mások véleményére, érvére, ne fajuljon veszekedéssé a véleményütköztetés, azaz a vita tiszta maradjon!

Abban az esetben, ha a csoportotok hamarabb végzett a vitával, a vitapartnereitekkel közösen összegezzétek az álláspontokat, hozzatok létre zárónyilatkozatot (szóban), ez lehet konszenzusos (megegyezésen alapuló) is!

(11 perc)

R



12. Írj a füzetedbe háromperces esszét, amelyben megfogalmazod személyes véleményed, összegzed magadnak érzéseidet, kételyeidet a felvetett kérdéssel, problémával kapcsolatban! Azt is rögzítheted (ha történt ilyen), hogyan, minek a hatására változott meg a véleményed!

(3 perc)

8. Szemléltetés:





PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K APOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

9. Fejlesztő értékelés:

A diákokat az óra végén fontos megdicsérni, ha aktív részvételük, ötletes és gazdag érvelésük, tisztességes és kulturált vitatechnikájuk ezt indokolja.

A diákok a tanóra utolsó három percében értékelő lapot kapnak, amelynek segítségével mindenki (akár név nélkül) saját magát értékelheti: hogyan dolgozott az órán, mennyire, hogyan vett részt a vitában. A lapokat kifelé menet a tanári asztalra teszik a diákok, így a tanár a későbbiekben átnézheti őket és levonhatja magának a tanulságot.

(A szemléltetett tanulási folyamatban a gyerekek őszintén, a valóságnak megfelelően értékelték az órai munkájukat, a vitában való részvételüket, reálisan látták gyengeségeiket és erősségeiket. Ugyan név nélkül adták be a lapokat, de az órán való állandó jelenlétemmel, figyelmemmel követni tudtam az eseményeket, a kis- és nagycsoportok tevékenységét, s így valóban mondhatom, a diákok okosan, komolyan töltötték ki az értékelési szempontsort.)

Az önértékelést az alábbi táblázattal végezhetjük el. A feladat egyszerű: soronként kell megjelölni azt az állítást, amelyet az értékelő leginkább igaznak érez a saját munkájára.



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe





A vitában az álláspontomat alátámasztó érveim közül ki tudtam válogatni, és össze tudtam kapcsolni a szerintem leghatásosabbakat, vita közben új érvek is eszembe jutottak.	A vitában több érvet is meg tudtam fogalmazni, és menet közben új érvek is eszembe jutottak.	Nem tudtam érveket mondani, vagy volt néhány érvem, de bizonytalan voltam bennük, így inkább nem tettem közzé azokat.
Kérdéseket tettem fel, hogy pontosan értem a másik álláspontot képviselők érveit.	Kérdéseket tettem fel, ha valamit nem értettem.	Nem kérdeztem.
Kérdéseket tettem fel, hogy rámutassak a másik álláspont gyengeségeire.	Nem tudtam olyan kérdéseket feltenni, amelyek megzavarták a vitapartnert.	Ha kérdeztek, megpróbáltam válaszolni.
Figyeltem arra, hogy világosan, meggyőzően és hatásosan érveljek (szófordulatok, szemléletes és életszerű példák, testbeszéd, hangsúly és hanglejtés stb.).	Többször kaptam vitapartnereimtől arra vonatkozó kérést vagy kérdést, hogy ismételjem meg, fejtsem ki világosabban gondolataimat.	Csak arra tudtam figyelni, hogy ha kérdeznek, én is mondjak valamit.
Nyitott voltam a vitapartnerek érveire, és ha lehetett, elfogadtam azok igazságát.	Hajthatatlan voltam álláspontom védelmében.	A vita végére sem tudtam saját álláspontot kialakítani az elhangzott érvekkel kapcsolatban.



PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

10. Felhasználható irodalom:

1. Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv: Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában*. Budapest, Korona Kiadó, 2007. 205-207. p., 190-194. p.
2. Bárdossy Ildikó - Dudás Margit - Pethőné Nagy Csilla - Priskinné Rizner Erika: *A kritikai gondolkodás fejlesztése: Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei: Tanulási segédlet pedagógusok és pedagógusjelöltek számára a saját élményű tanuláshoz*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, 2002. 294-295. p., 298. p., 316. p.



Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

